Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.6, maj 2015

Indledningen er redigeret af Holger Berg og Johnny Kondrup
Tilsyn ved ph.d. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2023

Indledning til

"Høstgildet"

ved Klaus Nielsen

Indhold

1 Anledning
2 Tronarving eller klenodie?
3 Anvendt litteratur

1 Anledning

Grundtvigs digt "Høstgildet" er skrevet i anledning af dronning Marie Sophie Frederikkes fødselsdag den 28. oktober 1815 og blev trykt på dagen i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*. 1815 var samtidig året for regentparrets sølvbryllup, hvorfor der henvises til dronningen som "Sølver-Brud" (str. 12). Fra september 1814 til maj 1815 var kong Frederik 6. bortrejst for at deltage i Wienerkongressen, og dronning Marie var indsat som regent. Dette havde hun klaret over forventning, og Grundtvigs digt kan ses som en anerkendende gestus og moralsk opbakning (jf. Bjørn 2001).

2 Tronarving eller klenodie?

Digtet udtrykker på overfladen et ønske om, at den aldrende kongefrue Danmark (str. 5), som ikke nødvendigvis er lig med dronning Marie, må nedkomme med en tronarving. Ligesom dronningen selv befinder landet sig i sit efterår, men det skal ikke forhindre det i at "avle / Sønnen fiin" på samme måde som Abrahams kone Sara i en høj alder fødte Isak (str. 5), jf. 1 Mos 21.

Der er flere referencer til denne sene frugtsommelighed. Ganske vist introduceres dronning Marie først i strofe 12 ("under Danmarks Krone / Sidder from en Sølver-

Brud"), men det er nærliggende at koble de to kongefruer, Danmark og Marie, sammen. Alene titlen er en reference til Thomas Thaarups festspil *Høstgildet* fra 1790, som blev skrevet i anledning af kongeparrets bryllup (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 655). Også i kraft af det bibelske billedsprog kobler digtet de to kongefruer sammen; begge sammenlignes de med jomfru Maria fx i kvindernes lovprisning (str. 6) og i Marias rosenkrans som symbol på ægteskab (str. 19) – en sammenligning, som også findes i de to andre digte til lejligheden, Baggesen 1815 og Oehlenschläger 1815. Dermed kan man se opfordringen til at skaffe landet en tronarving som et fælles anliggende. Manglen på en mandlig efterfølger gjorde kongehusets fremtid uvis, og Grundtvig havde i maj samme år omtalt denne krise i digtet *Fædrene-Aaret. Dannekvad til Hans Majestæt Kong Frederik den Siette* (1815, s. 11):

> Hvis Sønnen ei stander
> Ved Faderens Grav,
> Hvis Kongen til Grander
> Maa række sin Stav;
> Ja dødt er et Rige,
> Naar Spiret maae vige
> Til Side fra Konningerad.

Forbindelsen i "Høstgildet" mellem dronningen og Danmark skal formentlig ikke forstås alt for bogstaveligt. Grundtvig har næppe ment at opfordre dronningen så bramfrit til at undfange en søn. Hun var på dette tidspunkt 48 år gammel og havde i årene 1791-1808 født otte børn, hvoraf seks døde inden for kort tid, og kun to piger nåede at blive voksne (Engberg 2010, s. 225-232). Efter den sidste fødsel var dronningen hverken i stand til at undfange eller nedkomme med flere børn, hvilket medvirkede til, at Frederik 6. tog elskerinder. Hans langvarige forhold til Frederikke Dannemand siden 1808 var offentligt kendt i København (Bregnsbo 2010, s. 180-198), og Grundtvig må med sit kendskab til kongehuset have været klar over tingenes rette sammenhæng.

"Sønnen Dansk og fiin" (str. 6) skal nok forstås i overført betydning. Det er ikke dronningen, som skal frembringe en sådan, men den *anden* kongefrue, Danmark. Denne tronarving er snarere en særlig folkeånd eller et nationalt klenodie, der kan vække samme glæde blandt folket, som en egentlig kongesøn ville kunne – et klenodie, som vil kunne oprejse nationen oven på tabet af Norge i 1814.

Og Grundtvig havde naturligvis et sådant klenodie ved hånden. Blomsterne til den krans, som både dannekvinder og -mænd skal binde (str. 10-14, 19-20 og 23), findes i en have, der trods den sene årstid "Blomstrer end i Luun og Fred" (str. 21). Haven er Danmarks historie, som Saxo i *Gesta Danorum* lukkede med sine latinske vers (str. 21), og som Grundtvig med sin planlagte oversættelse vil genåbne til folkets gavn.

I september 1815, blot en måned inden "Høstgildet", havde Grundtvig udgivet sin *Prøver af Snorros og Saxos Krøniker*. Planerne for genudgivelsen af Snorres norske kongekrønike havde været undervejs længe og var oprindeligt et bestillingsarbejde. Men planen om også at udgive Saxos danmarkshistorie var netop opstået som

konsekvens af Norges adskillelse fra Danmark. Det kan meget vel være dette tab, som Grundtvig sigter til i strofe 8: "Kvinder! I som nys med Smerte / Krused Fruens Jordeliin". Fruen er her stadig Danmark, og ligklædet ("Jordeliin") har været det, som skulle dække over det tabte land og den frarøvede fællesnordiske arv. "I begyndelsen af januar 1815 indså [Grundtvig] pludselig, at Snorre ikke længere var hans landsmand", som Flemming Lundgreen-Nielsen formulerer det (2010, s. 58). Det vil sige, at Norges historie heller ikke længere kunne anses for at være Danmarks.

Med en oversættelse af Saxo hævder digtet, at landet får om ikke en tronarving, så en søn "Dansk og Fiin og bold / Glad skal du i Ham beskue / Fredegod og Dan og Skjold" (str. 6). Kongehusets arvefølge er nok truet, men landet kan stadig glædes over historiens ånd genfødt i den Saxo-oversættelse, som Grundtvig nu havde iværksat, og som skulle ligge færdig tre år senere i 1818. Grundtvigs arbejde blev dels finansieret af subskribenter blandt folket (hvad der muligvis sigtes til i str. 9: "Lægger, Dannemænd, i Lave / Eders gamle Kroner faa!"), dels af kongen, som ugen efter offentliggørelsen af "Høstgildet" gav lovning på at støtte projektet (se indledningen til *Prøver af Snorros og Saxos Krøniker*). Digtet kan med andre ord også ses som en succesfuld fondsansøgning.

3 Anvendt litteratur

- Baggesen, Jens (1815) "Drømmen i Kronprindsessegaden No. 390, Natten før den 28. October. En dansk Fortælling af Salig Baggesen" i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn,* nr. 87, 31. oktober, sp. 1379-1381. København.
- Bjørn, Claus (2001) "Marie Sophie Frederikke" i *Dansk Kvindebiografisk Leksikon,* red. Jytte Larsen et al., bind 2, s. 532 f. København.
- Bregnsbo, Michael (2010) *Til venstre hånd – danske kongers elskerinder*. København.
- Engberg, Jens (2010) *Den standhaftige tinsoldat. En biografi om Frederik 6*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1815) *Fædrene-Aaret. Dannekvad til Hans Majestæt Kong Frederik den Siette*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (2010) "N.F.S. Grundtvig og Saxo og Snorre" i *Saxo og Snorre,* red. Jon Gunnar Jørgensen, Karsten Friis-Jensen & Else Mundal, s. 37-75. København.
- Oehlenschläger, Adam (1815) *Sang i Anledning af Dronningens Fødselsfest. Den 28de October 1815*. København.